

U-I-218/04, 20. 4. 2006

Področje: gospodarstvo, obveza poslovanja v jeziku manjšine

izpodbijano: zakon o varstvu potrošnikov (UL 51/04)

pobudnik: podjetja, ki imajo poslovalnice na ozemlju manjšin

Izrek: obveza poslovanja v jeziku manjšine je v skladu z ustavo, le prehodno obdobje bi moralo biti določeno; 6-mesečni rok za spremembo, za ta rok se podaljša zadrževanje izvajanje spornega člena (določeno s sklepom US 13. 10. 2004).

Dodatno: mnenje vlade, mnenje županov teh občin

Odločitev: **soglasno**

Sprejeli: Čebulj, Fišer, Janko, Modrijan, Ribičič, Škrk, Tratnik, Wedam Lukić

KRATEK POVZETEK: ZVPot je predpisal, da morajo podjetja, ki poslujejo na ozemlju manjšin, s potrošniki tam poslovati v obeh jezikih. Pobudniki menijo, da so jim s tem naloženi nepotrebni stroški, ki zmanjšujejo njihovo konkurenčnost (omejevanje svobodne gospodarske pobude), da to ne velja za vsa podjetja na območjih, da ustava zavezuje samo javne organe. Pa tudi primerne roka za prilagoditev ni.

US se postavi na stališče, da gre za aktivno varovanje pravic manjšin in da je to izraz visoke demokratičnosti družbe, ki ima pozitivno varstvo/diskriminacijo manjšin. Da bi pripadniki manjšin lahko učinkovito uveljavljali svoje pravice kot potrošniki, morajo imeti možnost uporabljati tisti jezik, ki ga najbolje znajo in razumejo. Visoka stopnja zaščite narodnih manjšin, ki je predpostavka za ohranitev identitete ter za enakopravno vključitev obeh avtohtonih narodnih skupnosti in njihovih pripadnikov v družbeno in gospodarsko življenje, pomeni razumen in stvaren razlog za posebno ureditev poslovanja s potrošniki na območjih občin, v katerih živita avtohtoni narodni skupnosti.

EKONOMSKA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	S				PS
ZA	1	1			

Odločba: ustavne pravice do svobodne gospodarske pobude ne moremo razumeti "skrajno liberalistično", saj mora zakonodajalec določiti oblike in pogoje za opravljanje gospodarske dejavnosti, ki po ustavi ne sme biti v nasprotju z javnim interesom. ZVPot določa pravila pri prodaji in drugih oblikah trženja - tudi jezik poslovanja; prav je, da velja samo za podjetja, ki poslujejo s potrošniki, razumno razlikovanje, da zgolj na območju, kjer živijo, kljub višjim stroškom za ta podjetja. Ker se s tem pravica do uporabe manjšinskega jezika širi iz domene "uradnega jezika" in medijev, kulture ipd, tudi na področje zasebnega tržnega gospodarstva, pomeni to močno omejevanje prostega trga z razlogi, ki so lahko utemeljeni v kakršni koli družbeni ali ustavni vrednoti (blažja alternativa bi recimo bila, da bi se manjšinski jezik predpisal samo za reševanje pritožb, navodila za uporabo, ali na zahtevo posameznega potrošnika itd.). Nizko vrednotenje pravice do svobodne gospodarske pobude se vidi tudi iz tega, da se US niti ne zdi potrebno opraviti testa sorazmernost.

Pozicija 1.

Naprotna odločba: ugotovitev, da gre za neupravičen poseg v svobodno gospodarsko pobudo, bi pomenila, da regulacija uporabe jezika sploh ni potrebna, in to bi lahko razumeli kot polno priznavanje prednosti svobodni gospodarski pobudi. Kot rečeno, možne so tudi vmesne pozicije, t.j. blažje oblike regulacije, a ker ne vemo, če bi drugačna sodba to predpisala, lahko ocenjujemo samo "teoretično" nasprotno pozicijo = **pozicija 5**

DRUŽBENA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe	S			PS	
ZA	1	1			

Odločba: zavzame se za pravico manjšine komunicirati v lastnem jeziku + poudari pravilnost pozitivne diskriminacije kot načina izvajanja ustavne določbe, ki ni samo dopustna, ampak je obveza države. Gre torej ne le za obstoj/zaščito pravice, ampak za njeno aktivno uveljavljanje s strani države - **pozicija 1**.

Nasprotna odločba: slovenščina je uradni jezik, ki ga morajo znati tudi pripadniki manjšin, njihove pravice morajo biti varovane predvsem pred upravnimi organi in v uradnih postopkih, ne pa na vseh področjih življenja, kjer prevladuje svobodno delovanje posameznikov. Ker bi šlo torej pri nasprotni odločbi za omejevanje pravice do lastnega jezika na samo enem (gospodarskem) področju, ne pa povsod: **pozicija 4**.

AVTORITARNA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe		S	PS		
ZA	1	1			

Odločba: Država mora spoštovati pravice manjšin in mednarodne obveze glede tega, ter jih aktivno uveljavljati na vseh področjih življenja. Hkrati pa mora tudi upoštevati, da morajo imeti ljudje oz. gospodarske družbe čas, da se prilagodijo na nove ukrepe. V bistvu gre pri tem za zmanjševanje samovolje države v odnosu do tega, katere pravice manjšin bo spoštovala in uveljavljala, ter hkrati za načelo stabilnosti pravil oziroma spreminjanja z dovolj časa za prilagajanje. Ker pa se hkrati ne problematizira obsega pristojnosti države nad področjem, kjer naj bi prevladovala prosta gospodarska pobuda, to ni pozicija 1 ampak **pozicija 2**.

Nasprotna odločba: dvojezično poslovanje podjetij ni ustavno predpisano (ozko tolmačenje ustave zgolj na področje uradne rabe jezika), država nima možnosti, da bi to interpretirala v smislu pozitivne diskriminacije in širila varstvo jezika še na druga področja, kjer pride v konflikt z drugimi ustavnimi pravicami, npr. svobodno gospodarsko pobudo. Tudi takšna odločba bi pomenila omejevanje avtoritete oz. samovolje države, vendar na drugačen način oziroma v prid gospodarstva in ne v prid manjšin. Ker bi imela tudi dimenzijo zelo ozke interpretacije ustave in doslednega uveljavljanja "po črki" in ne po namenu, je tu prisoten tudi vidik strogega in dobesednega spoštovanja pravnega reda. Zato **pozicija 3**.

MEDNARODNA PRAVNA VPETOST (OCENA OD 1 DO 4)		
Odločitev	3	se sklicuje na mednarodne pogodbe, a ni ključni argument

NAKLONJENOST VLADI (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno-NC)		
Odločitev	3	Odloči kot sledi iz mnenja DZ in občin, ne sledi pa DZ in vladi glede tega, da bi bilo potrebno sporno določbo pravno doreči.

Državni zbor meni, da določba ni v neskladju z ustavo, bi jo bilo pa potrebno doreči, jasneje določiti pravice in obveznosti ter določiti prehodno obdobje. Vlada se glede ustavnosti ne opredeli, opozarja pa na nejasnosti in različne razlage sporne določbe, torej tudi meni, da jo je potrebno doreči. Občinski sveti (Izola, Piran, Koper, Lendava) so odločbo podprli in nasprotovali celo njenemu začasnemu zadržanju.

US je torej odločilo skladno z mnenjem DZ in občin, da odločba ni protiustavna in da je potrebno prehodno obdobje. Ni pa sledilo DZ in vladi glede tega, da je določba sama nejasna, saj zakonodajalcu ni določilo, da jo mora jasneje opredeliti.